

3 Etelä-Karjala

3.1 Kuntatyytit ja kulttuuripalvelujen sijainti

Etelä-Karjalan maakunta jakautuu kahteen seutukuntaan ja kymmeneen kuntaan. Kunnista Imatra ja maakuntakeskus Lappeenranta ovat tyypiltään kaupunkimaisia, muut maaseutumaisia. Etelä-Karjala on väkiluvultaan Manner-Suomen kolmanneksi pienin maakunta.

Etelä-Karjalan kunnista Suomenniemellä ja Taipalsaarella ei ole tarjolla kartassa 3.1 tarkasteltavia kulttuuripalveluja. Taipalsaari on runsaasti palveluja tarjoavan Lappeenrannan naapurikunta. Suomenniemi taas sijaitsee aivan maakunnan luoteisosassa kaukana kaupunkimaisista kunnista. Kunta yhdistyy vuoden 2013 alussa Mikkelin kaupunkiin.

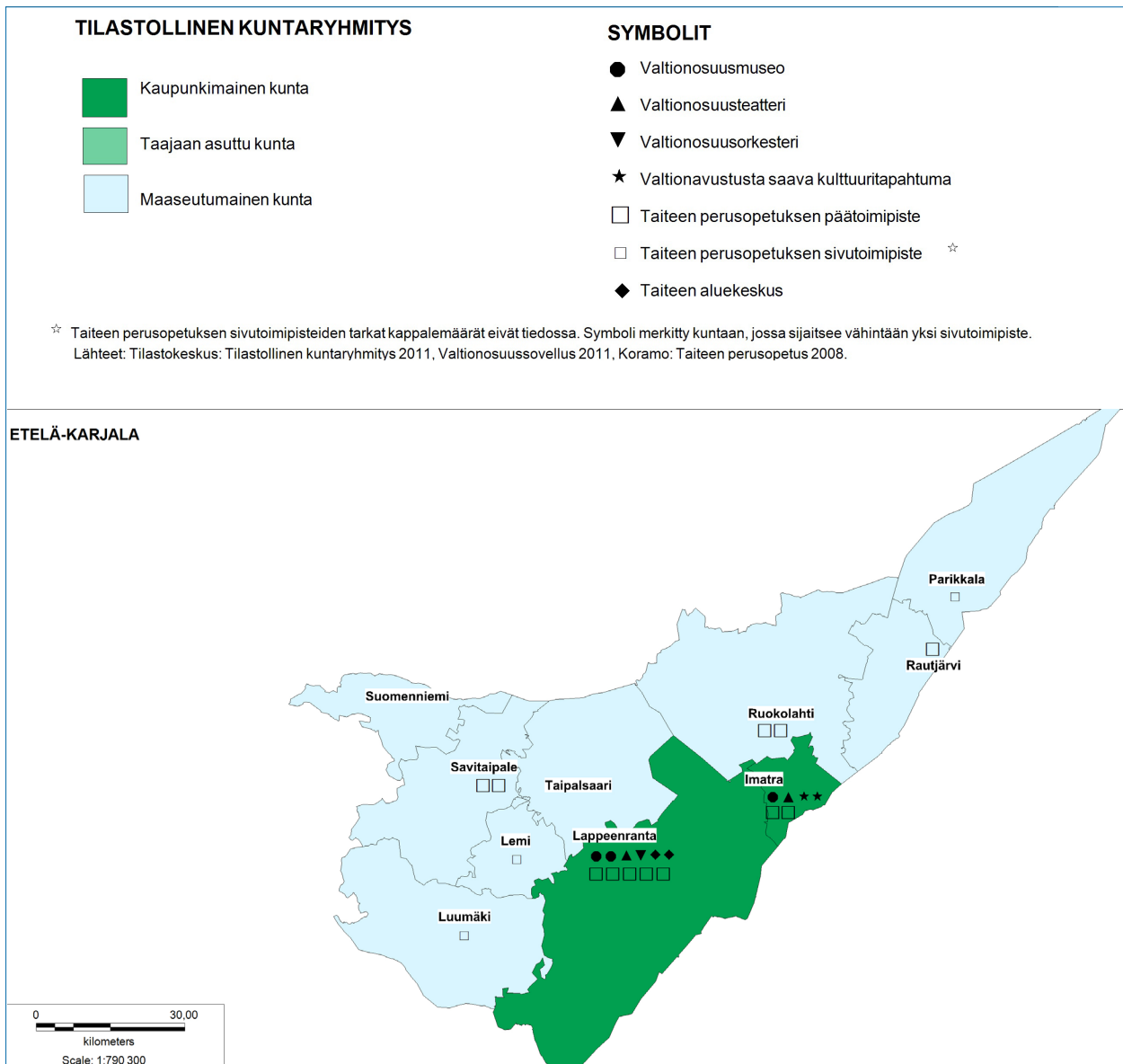
Etelä-Karjalassa toimii yhteensä kuusi valtionosuuslaitosta, joista kaikki sijaitsevat maakunnan kaupunkimaisissa kunnissa. Maakuntakeskus Lappeenrannassa sijaitsevat kaksi valtionosuusmuseota, valtionosuusteatteri ja valtionosuusorkesteri. Imatralla toimivat valtionosuusmuseo ja -teatteri.

Taulukko 3.1.

Etelä-Karjala	
Kuntien lukumäärä	Kaupunkimaiset: 2 kpl Taajaan asutut: - Maaseutumaiset: 8 kpl Yhteensä: 10 kpl
Väkiluku	133 371
Väestötiheys	23,8 as./km ²
Kokonaispinta-ala	7 235,1 km ²
Valtionosuuslaitokset	Valtionosuusmuseot: 3 kpl (44 457 as./museo) Valtionosuusteatterit: 2 kpl (66 685,5 as./teatteri) Valtionosuusorkesterit: 1 kpl (133 371 as./orkesteri)
Valtionavustusta saavat valtakunnalliset kulttuuritapahtumat	2 kpl (66 685,5 as./tapahtuma)
Taiteen perusopetuksen päätoimipisteet	12 kpl (11 114,3 as./päätoimipiste)
Taiteen aluekeskukset	2 kpl
Alueellinen taidetoimikunta	Kaakkois-Suomen taidetoimikunta (toimialue: Kymenlaakso ja Etelä-Karjala)
Kulttuuritoimialan työllisten osuus alueen kaikista työllisistä (%)	2,04 %

Molemmat maakunnan valtionavustusta saavista valtakunnallisista kulttuuritapahtumista järjestetään Imatralla. Lappeenrannassa taas sijaitsevat molemmat maakunnassa toimivista taiteen aluekesuksista: Kaakkois-Suomen valokuvakeskus sekä Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku. Metkuun kuuluvat Suomenniemeä lukuun ottamatta kaikki Etelä-Karjalan kunnat. Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku ja Kymenlaakson lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Koppa muodostavat lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Kaakun.

Taiteen perusopetuksen pää- ja sivutoimipisteitä lukuun ottamatta kartassa 3.1 tarkasteltavat kulttuuripalvelut ovat Etelä-Karjalassa keskittyneet kaupunkimaisiin kuntiin. Taiteen perusopetuksen päätoimipisteitä sijaitsee Lappeenrannan ja Imatran lisäksi Savitaipaleen, Ruokolahden ja Rautjärven kunnissa. Parikkalassa, Lemillä ja Luumäellä toimii taiteen perusopetuksen päätoimipisteiden sijaan yksi tai useampi taiteen perusopetuksen sivutoimipiste.

Kartta 3.1. Kulttuuripalvelujen sijainti kuntatyypeittäin Etelä-Karjalassa.

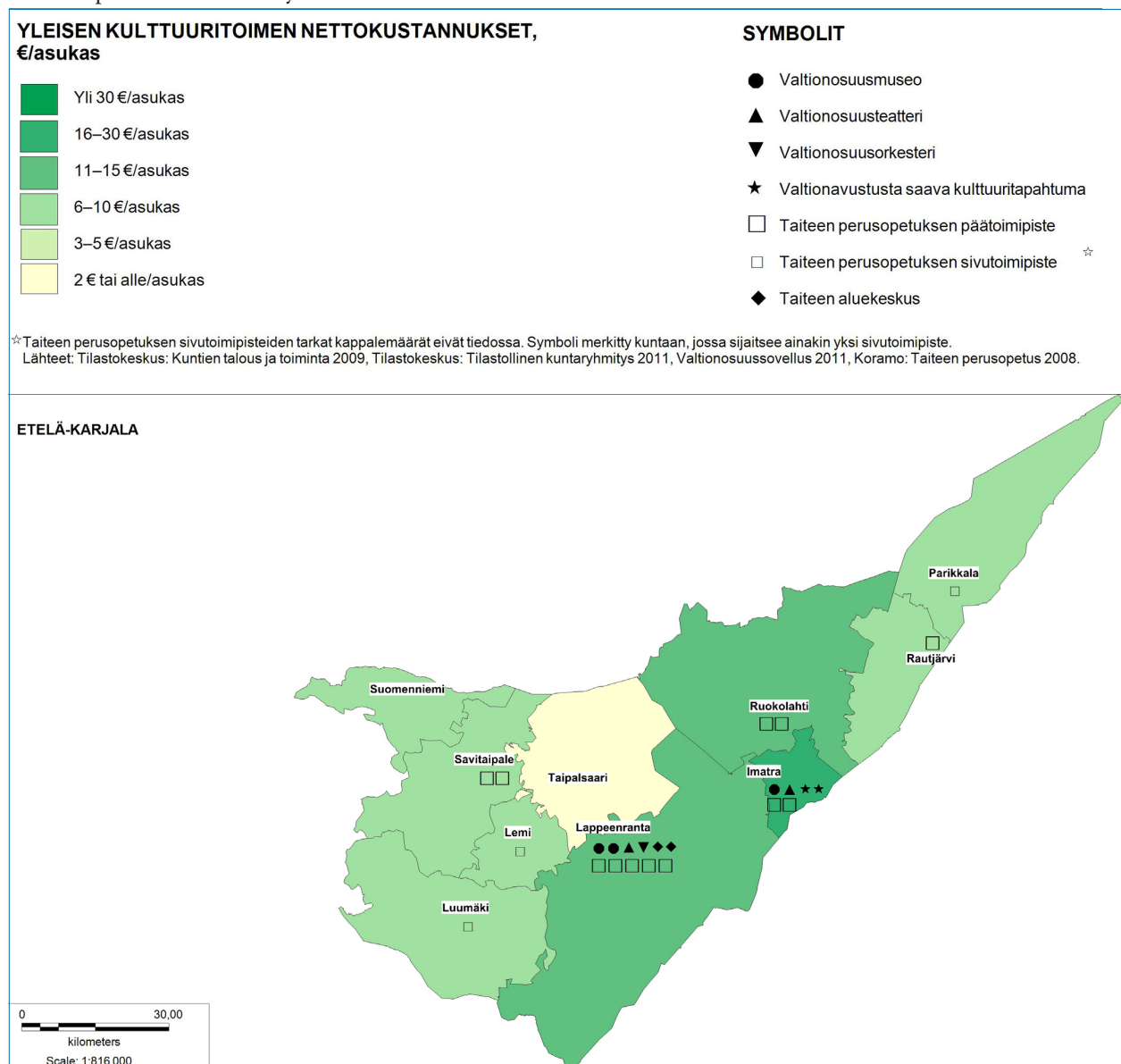
3.2 Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset ja kulttuuripalvelujen sijainti

Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat vuonna 2009 korkeimmat maakunnan toisessa kaupunkimaisessa kunnassa Imatralla (28 €/asukas). Lappeenrannassa ja Ruokolahdella kustannukset olivat 11 €/asukas. Ruokolahdi on runsaasti tarkasteltavia kulttuuripalveluja tarjoavien Imatran ja Lappeenrannan naapurikunta. Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat siis Etelä-Karjalassa korkeimmat niissä kunnissa, joihin tarkasteltavat kulttuuripalvelut ovat keskittyneet.

Matalimmat yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat Taipalsaarella (1 €/asukas). Taipalsaari on Suomenniemen ohella maakunnan ainoa kunta, jossa ei ole tarjolla kartoissa 3.1 ja 3.2 tarkasteltavia kulttuuripalveluja.

3.3 Valtionosuuslaitosten (museot, teatterit ja orkesterit) sijainti

Etelä-Karjalan valtionosuuslaitokset ovat keskittyneet Lappeenrantaan ja Imatralle, joissa asuu valtaosa maakunnan asukkaista.

Kartta 3.2. Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset ja kulttuuripalvelujen sijainti.

Valtionosuusmuseoita toimii sekä Imatralla että Lappeenrannassa. Kaikki maakunnan valtionosuusmuseot ovat tyypiltään taidemuseoita ja/tai kulttuurihistoriallisia museoita. Lähikunnissa Miehikkälässä, Kouvolassa ja Punkaharjulla toimii myös erikoismuseoita. Miehikkälän museot käsittävät useita museokohteita, joista Miehikkälän kotiseutumuseo on tyypiltään kulttuurihistoriallinen museo ja Salpalinja-museo erikoismuseo. Kouvolassa toimivat Kouvolan kaupungin museot ja Punkaharjulla Suomen Metsämuseo Lusto.

Miehikkälän museot ovat 30 kilometrin säteellä saavutettavissa Luumäen ja Lappeenrannan kunnista. Kouvolan museot sijaitsevat noin 30 kilometrin päässä maakuntarajasta Luumäen kunnan kohdalla. Punkaharjun valtionosuusmuseo on saavutettavissa tarkastellulla etäisyydellä lähinnä Parikkalan kunnasta käsin.

Valtionosuusmuseoiden tavoin valtionosuusteatterit ovat Etelä-Karjalassa keskittyneet Imatralla ja Lappeenrantaan: kummassakin kaupungissa toimii yksi valtionosuusteatteri. Lähikuntien valtionosuusteattereista Etelä-Karjalasta ovat 30 kilometrin säteellä saavutettavissa vain Kouvolan teatterin palvelut.

Lähikunta Kouvolassa toimii myös valtionosuusorkesteri. Etelä-Karjalassa valtionosuusorkestereita toimii vain maakuntakeskus Lappeenrannassa. Siten orkesterien palvelut ovat valtionosuuslaitoksista heikoiten Etelä-Karjalan asukkaiden saavutettavissa.

3.4 Valtionavustusta saavien valtakunnallisten kulttuuritapahtumien sijainti

Molemmat Etelä-Karjalan valtionavustusta saavista valtakunnallisista kulttuuritapahtumista järjestetään Imatralla. Valtionavustusta myönnettiin vuonna 2011 Imatra Big Band Festivalin sekä VIII kansainvälisen Mustan ja Valkoisen Teatterifestivaalin järjestämiseen. Imatran kulttuuripalvelut ovat saavutettavissa 30 kilometrin säteellä osasta Lappeenrannan, Taipalsaaren, Ruokolahden ja Rautjärven kuntia.

Etelä-Karjalan lähikunnissa Kouvolassa ja Mäntyhajulla järjestettävät valtionavustusta saavat kulttuuritapahtumat ovat 30 kilometrin säteellä saavutettavissa Luumäen ja Suomenniemen kunnista.

3.5 Taiteen perusopetuksen toimipisteiden sijainti

Valtaosa Etelä-Karjalassa toimivista taiteen perusopetuksen päätoimipisteistä sijaitsee maakuntakeskus Lappeenrannassa, jossa asuu maakunnan kunnista eniten 7–15-vuotiaita. Myös opetustarjonta on maakunnan kunnista monipuolisinta: kaupungissa tarjotaan taiteen perusopetusta musiikin, tanssin, esittävien taiteiden sekä visuaalisten taiteiden aloilla.

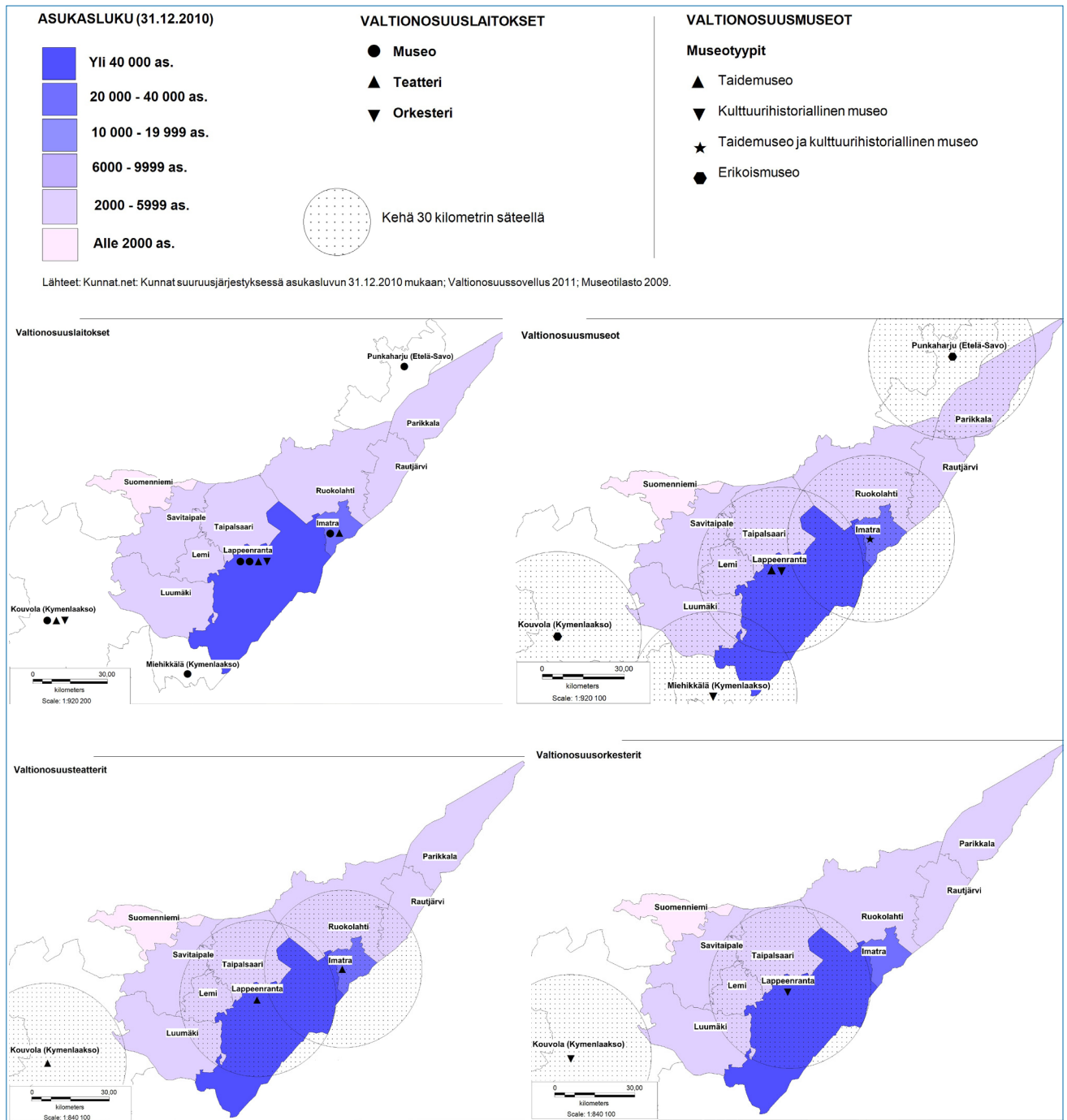
Lappeenrannassa taiteen perusopetuksen asukaskohtaiset nettokustannukset ovat maakunnan kolmanneksi korkeimmat. Korkeimmat kustannukset ovat Imatralla, jossa toimii kaksi taiteen perusopetuksen päätoimipistettä.

3.6 Kulttuuriala kansalaisopistoissa

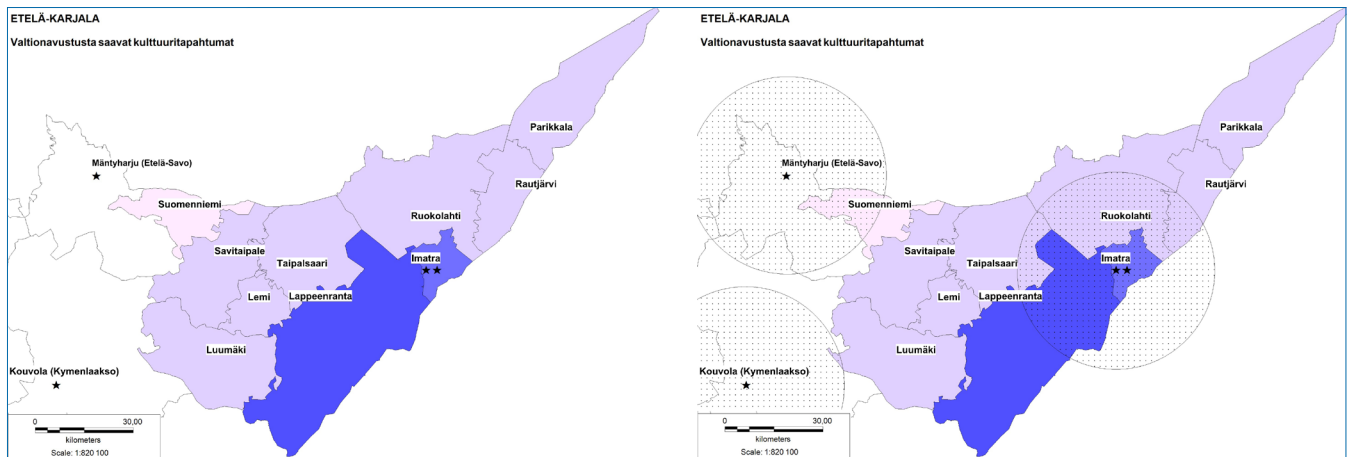
Vapaan sivistystyön asukaskohtaiset nettokustannukset olivat vuonna 2009 maakunnan korkeimmat Savitaipaleen kunnassa (78 €/asukas), jossa tarkasteltavat yleisen kulttuuritoimen, museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä kirjaston yhteenlasketut kustannukset (Kartta 3.17) olivat maakunnan matalimmat. Savitaipaleen kansalaisopisto toimii myös Lemminkäisen ja Suomenniemen kunnissa. Savitaipaleen kansalaisopistossa kulttuurialan tuntien osuus kaikista opetustunneista oli 59,3 % vuonna 2009.

Kansalaisopistojen vapaan sivistystyön nettokustannukset olivat matalimmat maakuntakeskus Lappeenrannan (4 €/asukas), Luumäen (4 €/asukas) ja Taipalsaaren (1 €/asukas) kunnissa. Näiden alueella toimii Etelä-Karjalan kansalaisopisto, jonka päätoimipaikka on Lappeenranta. Etelä-Karjalan kansalaisopistossa kulttuurialan opetustuntien osuus kaikista opiston opetustunneista on maakunnassa toimivista kansalaisopistoista matalin (40,8 %).

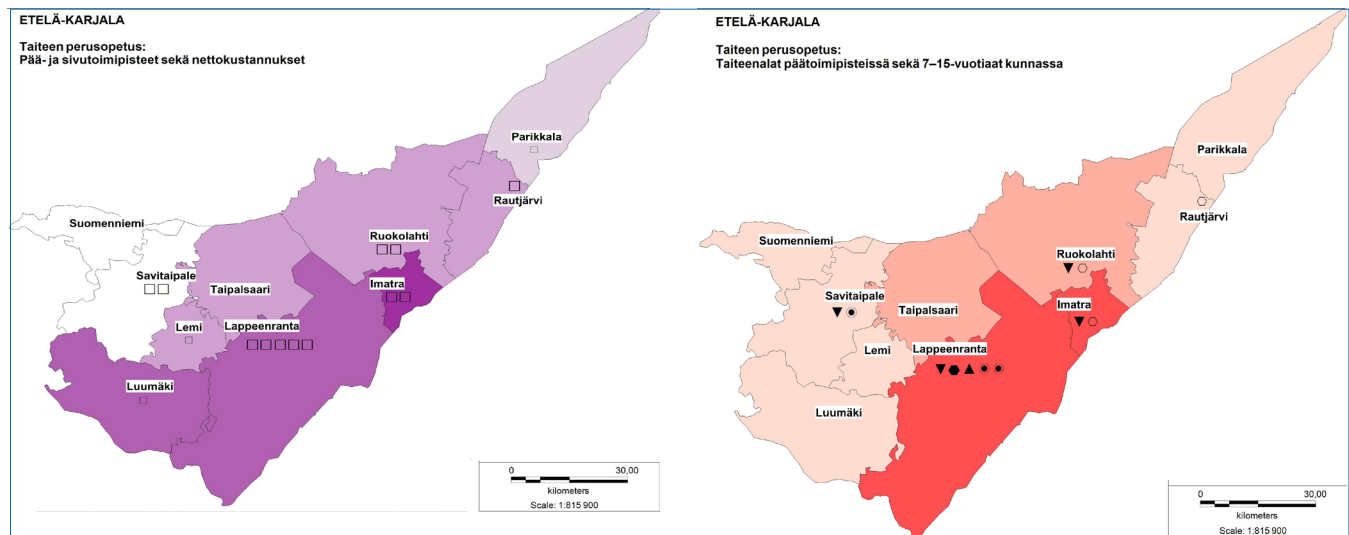
Kulttuurialan opetustuntien osuus kaikista opetustunneista oli korkein Rautjärven (76,5 %) ja Ruokolahden (74,9 %) kansalaisopistoissa. Kumpikin opisto toimii vain yhden kunnan alueella.

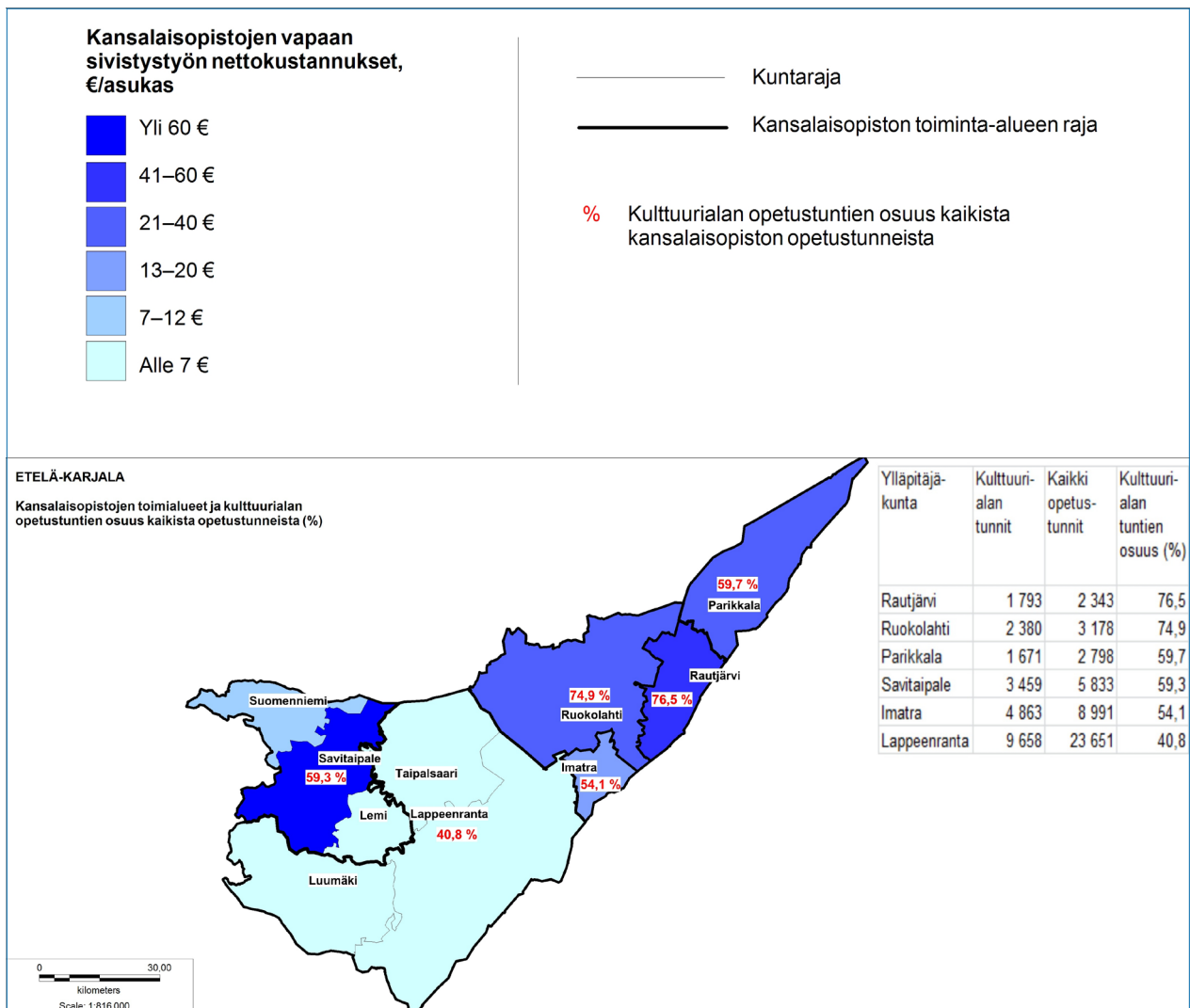
Kartat 3.3–3.6. Asukkaat sekä valtionosuuslaitokset Etelä-Karjalassa ja lähikunnissa: 3.3) kaikki valtionosuuslaitokset, 3.4) valtionosuusmuseot 30 kilometrin säteellä¹, 3.5) valtionosuusteatterit 30 kilometrin säteellä sekä 3.6) valtionosuusorkesterit 30 kilometrin säteellä.

Kartat 3.7–3.8. Valtionavustusta saavat kulttuuritapahtumat Etelä-Karjalassa ja lähikunnissa 30 kilometrin säteellä.

Kartat 3.9–3.10. Taiteen perusopetus Etelä-Karjalassa: 3.9) taiteen perusopetuksen pää- ja sivutoimipisteet sekä taiteen perusopetuksen nettokustannukset, 3.10) taiteen perusopetuksen päätoimipisteiden taiteenalat ja 7–15-vuotiaat kunnassa.

Kartta 3.11. Kansalaisopistot ja kulttuurialan opetustunnit Etelä-Karjalassa.

3.7 Yleisen kulttuuritoimen työntekijät

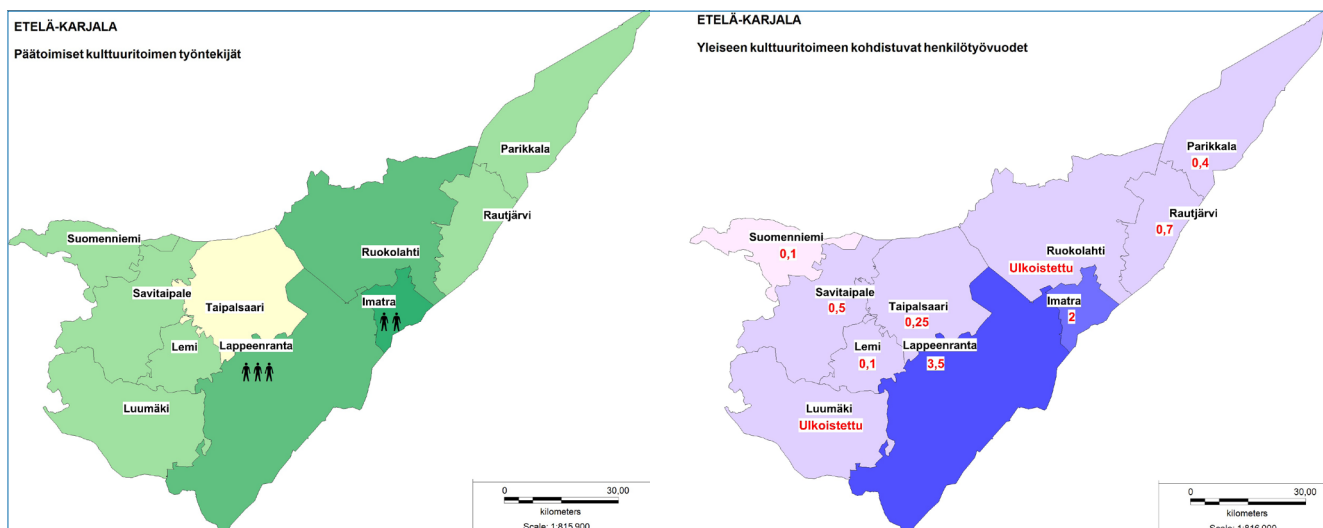
Päätöimisiä yleisen kulttuuritoimen työntekijöitä toimii Etelä-Karjalassa kahdessa asukasluvultaan maakunnan suurimmassa kunnassa Imatralla ja Lappeenrannassa, joissa yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset ovat maakunnan korkeimpia. Kaupungeissa yleiseen kulttuuritoimeen kohdistuu myös maakunnan kunnista eniten henkilötyövuosia.

Asukasluvultaan maakunnan pienimmissä Suomeniemen ja Lemmin kunnissa kulttuurin osuus sivi-toimien työntekijöiden työajasta on matalin. Kulttuuritoimen palvelut toteutetaan ostopalveluina Luumäen ja Ruokolahden kunnissa².

3.8 Kulttuurin nettokustannukset

Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset (Kartta 3.14) olivat vuonna 2009 Etelä-Karjalan kunnista korkeimmat Imatralla (28 €/asukas). Toiseksi korkeimmat nettokustannukset ovat Lappeenrannassa ja Ruokolahdella 11 €/asukas. Matalimmat yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat Lappeenrannan naapurikunnassa Taipalsaarella (1€/asukas). Suomeniemellä yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat maakunnan toiseksi matalimmat (7 €/asukas).

Yhteenlasketut yleisen kulttuuritoimen sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden nettokustannukset (Kartta 3.15) nousivat Lappeenrannan ja Imatran kohdalla huomattavasti muiden kuntien kustannuksia

Kartat 3.12–3.13. Yleisen kulttuuritoimen työntekijät Etelä-Karjalassa: 3.12) päätoimiset työntekijät ja yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset, 3.13) yleiseen kulttuuritoimeen kohdistuvat henkilötyövuodet (kaikki kulttuuritoimen työntekijät yhteensä).

korkeammiksi. Lappeenrannassa yhteenlasketut kustannukset olivat 87 €/asukas ja Imatralla 85 €/asukas. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden kustannukset olivat kunnista korkeimmat Lappeenrannassa (76 €/asukas). Imatralla ja Lappeenrannassa toimivat kaikki maakunnan valtionosuuslaitokset.

Kolmanneksi korkeimmat yhteenlasketut yleisen kulttuuritoimen sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden nettokustannukset olivat Ruokolahdella (11 €/asukas). Matalimmat yhteenlasketut kustannukset olivat Taipalsaarella (2 €/asukas), jossa sekä yleisen kulttuuritoimen että museoiden, teattereiden ja orkestereiden nettokustannukset olivat 1 €/asukas. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden kustannuksiin luetaan myös muun muassa näyttely-, esitys- ja musiikkitoimintaan kunnassa myönnetty avustukset. Siten luokassa on kustannuksia sellaisissakin kunnissa, joissa ei toimi valtionosuuslaitoksia.

Kirjaston nettokustannukset (Kartta 3.16) olivat korkeimmat naapurikunnissa Rautjärvellä (68 €/asukas) ja Parikkalassa (60 €/asukas). Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset ovat molemmissa kunnissa maakunnan keskitasoa. Tarkasteltavista kulttuuripalveluista kunnissa on kansalaisopistopalvelujen lisäksi tarjolla vain taiteen perusopetusta. Kirjaston nettokustannukset olivat matalimmat Savitaipaleen ja Ruokolahden kunnissa (kummassakin 44 €/asukas). Myös

näissä kunnissa on tarkasteltavista palveluista tarjolla vain taiteen perusopetusta. Maakunnan kaupunkimaisissa kunnissa Imatralla ja Lappeenrannassa kirjaston nettokustannukset kuuluivat maakunnan matalimpiin. Erot kuntien kustannuksissa ovat kuitenkin kirjaston kohdalla varsin pieniä.

Yhteenlasketut yleisen kulttuuritoimen, museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä kirjaston nettokustannukset (Kartta 3.17) olivat huomattavasti muita kuntia korkeammat Lappeenrannassa (134 €/asukas) ja Imatralla (131 €/asukas). Näissä kunnissa etenkin museoiden, teattereiden ja orkestereiden kustannukset olivat huomattavan korkeita maakunnan muihin kuntiin verrattuna. Seuraavaksi korkeimmat yhteenlasketut kustannukset olivat Rautjärvellä (77 €/asukas) ja Parikkalassa (69 €/asukas), joissa taas kirjaston nettokustannukset olivat maakunnan korkeimmat.

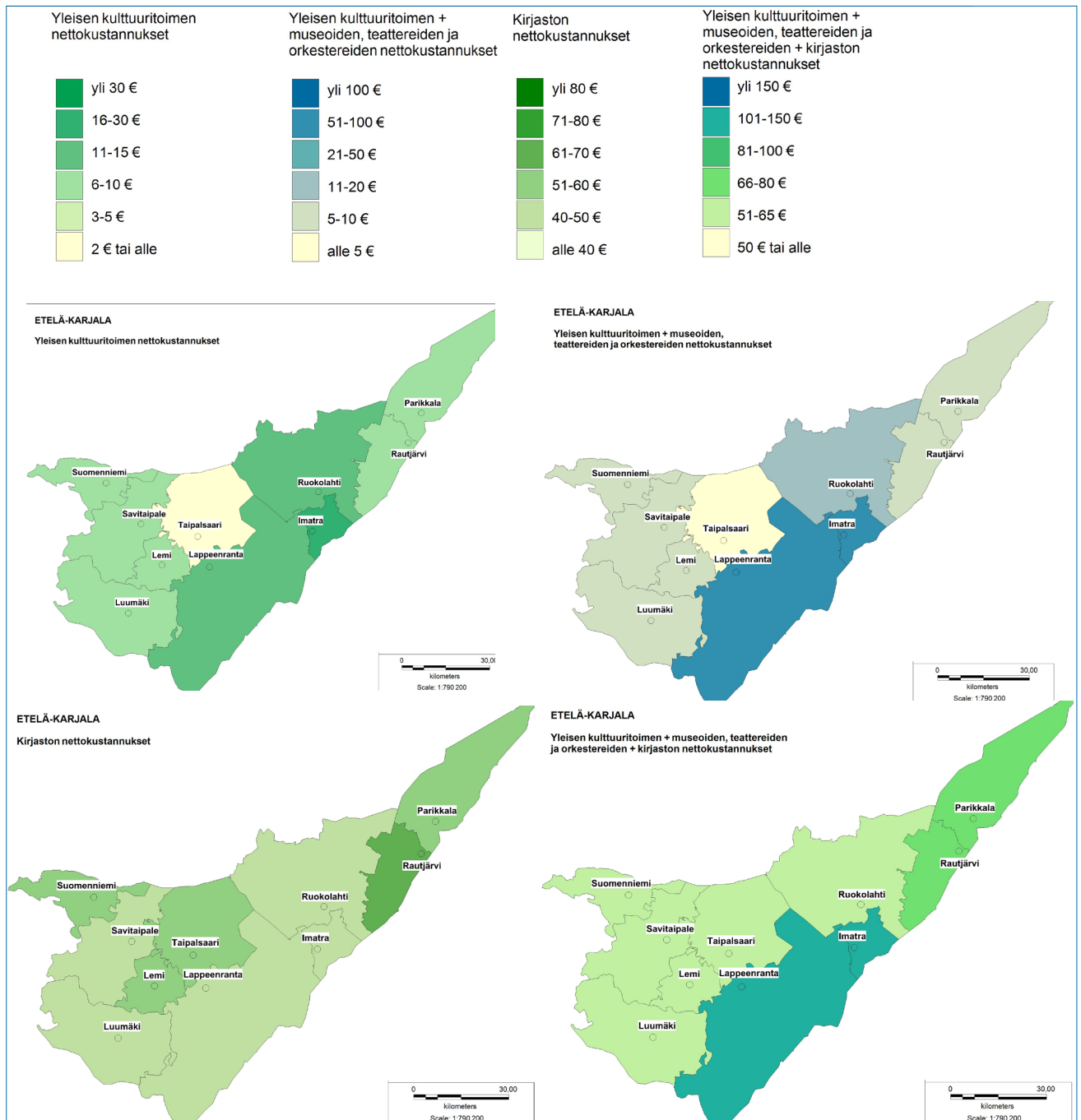
Matalimmat yhteenlasketut kustannukset olivat Savitaipaleen kunnassa (53 €/asukas). Kunnassa yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat maakunnan keskitasoa, mutta kirjaston nettokustannukset Ruokolahden ohella maakunnan matalimmat.

Edellä tarkastellut taiteen perusopetuksen asukas-kohtaiset nettokustannukset (Kartta 3.9) olivat korkeimmat Imatralla (26 €/asukas) ja matalimmat Ruokolahdella, Rautjärvellä ja Parikkalassa (5 €/asukas).

Yhteenlasketut yleisen kulttuuritoimen, museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä kirjaston nettokus-

tannukset olivat kuitenkin näissä kunnissa Ruokolahta lukuun ottamatta maakunnan korkeimpia.

Kansalaisopistojen vapaan sivistystyön nettokustannukset (Kartta 3.11) olivat huomattavasti muita maakunnan kuntia korkeammat Taipalsaarella (78 €/asukas), jossa taas yhteenlasketut nettokustannukset (Kartta 3.17) olivat maakunnan toiseksi matalimmat.

Kartat 3.14–3.17. Asukaskohtaiset nettokustannukset Etelä-Karjalassa: 3.14) yleinen kulttuuritoimi, 3.15) yleinen kulttuuritoimi + museot, teatterit ja orkesterit, 3.16) kirjasto, 3.17) yleinen kulttuuritoimi + museot, teatterit ja orkesterit + kirjasto.

Taulukko 3.2

Kunta	Nettokustannukset, €/asukas						Asukkaat 31.12.2010	7-15- vuotiaat	Pää- toimiset yl. kult- tuuri- toimen työn- tekijät	Yl. kulttuuri- toimeen kohdistuvat henkilö- työvuodet yhteensä
	Yl. kult- tuuri- toimi	Yl. kult- tuuri- toimi + museot, teatterit ja orkes- terit	Kir- jasto	Yl. kulttuuri- toimi + museot, teatterit ja orkesterit + kirjasto	Taiteen perus- opetus	Kansalais- opistojen vapaa sivistystyö				
Imatra	28	85	46	131	26	20	28 540	2406	2	2
Lappeenranta	11	87	47	134	12	4	71 982	6503	3	3,5
Lemi	8	8	51	59	6	6	3 064	350	-	0,1
Luumäki	6	8	48	56	15	4	5 147	467	-	Ulkoistettu
Parikkala	7	9	60	69	5	29	5 787	442	-	0,4
Rautjärvi	8	9	68	77	5	41	3 937	338	-	0,7
Ruokolahti	11	11	44	55	5	34	5 668	516	-	Ulkoistettu
Savitaipale	9	9	44	53	Ei tietoa	78	3 863	344	-	0,5
Suomenniemi	7	7	54	61	Ei tietoa	12	804	73	-	0,1
Taipalsaari	1	2	52	54	8	1	4 911	604	-	0,25